

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. XXVI. Sanctus Cartusiæ eremum ingreditur: quandonam id accerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A decimo: « Abbates, qui presbyteri non sunt, » presbyteri fiant aut praelationes amittant, » prout decreverat concilium Pictaviense, anno MLXXVIII celebratum ab Hugone Diensi legato Apostolico; quod postea insertum fuit Decretalibus. Juxta hæc decreta sanctus Bruno sequaces suos erudiens præcepit, ne ullus in Priorem eligeretur, nisi posset ad sacerdotium promoveri. Unde Guigo Consuetudines Ordinis, sicut eas sanctus Bruno diu ante eum viva voce et exemplo instituerat, describens declarat, quod mortuo Priore, conventuales « majorum meliorumque » consilio ex seipsis unum eligant, aut sacerdotem aut ad sacerdotium promovendum, qui in festis solemnioribus, cum frater aliquis professionem facturum est, Missam cantat Majorum rem. »

idemque etiam de Brunone dicendum videatur.

441 Hæc ille, e quibus sane, Landuinum et Stephanum Burgensem sacerdotio fuisse aliquando initiatos, indubitatum apparet. Quod modo ad Stephanum Diensem et ipsomet S. Brunonem pertinet, fueritne Stephanus ille unquam sacerdos, admodum est dubium, nec quidquam, quo id tolli queat, occurrit; Brunonem autem, si non tunc, cum ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum accessit, postea equidem sacerdotem fuisse, suadet mihi vel solus collatus ab eo, servatis omnibus Ecclesie carenonis, comitis Rogerii filio Baptismus, ut postea videbimus. Adhæc, sacerdotem sese fuisse, ipsemet Sanctus noster suo in Epistola 1 ad Corinthios cap. 10 Commentario utcumque indicare videtur. Ibi enim sic scribit: Fugendum vobis est a cultura idolorum, quia calix, id est sanguis Christi, calix, dico, benedictionis, per quem benedictiones gratiarum accipimus, quia per sanguinem Christi, si digne sumimus, et a prioribus peccatis liberamur, et contra venientia confortamur: cui calici nos benedicimus, laudantes eum, quod nunquam hujusmodi calix fuerit, qui et a peccatis liberaret, et ne ultra peccaremus, confortaret. Vel calix benedictionis, id est, quem ipse Deus benedicit et consecrat; et cui nos benedicimus per officium nostrum; Deus enim hoc efficit per sacerdotem ministrum. Per hæc verba Bruno eo modo hic loquitur quo, si sacerdos non exstisset, locuturus fuisse non videtur ac proin sacerdotem se, uti apparet, utcumque indicat.

fuisse tamen hunc jam tum, cum Gratianopolim accessit,

442 Verum an jam tum, cum ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum accessit, ad dignitatem illam erat erectus? Adest, inquit loco supra cit. de S. Brunone, ad Hugonem Gratianopolim accedente Guigo, magister Bruno..... Habebat autem socios magistrum Landuinum..... Duos Stephanos, Burgensem et Diensem..... Hugonem etiam, quem cognominabant Capellanum, eo quod solus ex eis sacerdotis fungeretur officio. Quibus e verbis, utpote quibus eo ipso loco, quo tam de Brunone, quam de ejus sociis sermo fit, solus Hugo sacerdotis officio functus fuisse asseritur, concludendum apparet, Sanctum nostrum, cum ad Hugonem accessit, sacerdotio initiatum nondum fuisse. Attamen, inquit nonnulli, hosque inter Cartusianos noster annalista anonymus supra sapissime laudatus, recitata Guigonis verba, quibus solus Hugo sacerdos fuisse affirmatur, non de ipso S. Brunone, sed de ejus dumtaxat sociis videntur intelligenda. Cum enim, aiunt, sociorum clericorum, quos Sanctus secum habebat, recensitis nominibus, Guigo statim de Hugone subjungat, Quem cognominabant capel-

lanum, eo quod solus ex eis sacerdotis fungeretur officio, videntur duo hæc verba Ex eis ad solos clericos Sancti socios, non autem etiam ad Brunonem, referenda. Ita illi; verum nescio, an futurum sit, ut hæc verborum Guigonis interpretatio sat accurata et ad auctoris mentem accommodata appareat. Sane hæc verba Quem cognominabant capellanum tam de S. Brunone, qui Hugonem Capellanum appellavit, quam de Sancti sociis, Landuino et duobus Stephanis, intelligenda videntur, ac proin non video, cur et hæc duo alia Ex eis æque ad Brunonem, quam ad ejus socios referenda non sint.

445 Accedit, integrum verborum Guigonis textum, in sensu magis obvio et naturali, quem hic scriptor indubie secutus fuerit, acceptum, videri exigere, ut Guigo intelligatur de sacerdotio, quo tum gavissus fuerit solus Hugo, Sanctusque ac reliqui ejus socii caruerint, ut proinde, si verba Guigonis eo modo, quo verosimilius debent, intelligantur, Sanctus noster, cum ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum accessit, sacerdotio initiatus nondum fuisse videatur, nisi forte, quod tamen etiam adstruere via ausim, a Guigone solum Hugonem sacerdotis functum officio asseverare velis, non quod solus sacerdos esset, sed quod solus munia, sacerdoti convenientia, obiret, ipsemet Brunone reliquisque ejus sociis præ humilitate aliave ex causa ab iis abstinentibus. Ast, inquit, Sanctus in pluribus titulis funebribus Ecclesie murus, ecclesiarum lux, metropolis Remensis columna, etiam ante suum in eremum Cartusie secessum, exstiterit, aut diserte asseritur, aut certe non obscure innuitur. Fateor sic habet: verum quidni titulis hujusmodi condecorari poterit, quod plane insigni esset tum doctrina, qua Remensis aliarumque ecclesiarum alumnos, Remos ad Sanctum audiendum magno concursu confluentes, erudisset, tum etiam virtute, qua diu ecclesiam Remensem adversus impios Manassis, Simoniaci antistitis, conatus fuisset tutatus? Nequit itaque etiam ex honorum titulis, quibus Sanctus sive in versibus illis funebribus, sive alibi afficitur, quidquam roboris accedere ad opinionem, quæ fuisse illum jam tum, cum ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum accessit, sacerdotio initiatum, statuit, ac proin revera illum tum sacerdotem nondum fuisse, longe mihi, omnibus consideratis, verosimilius apparet. Rerum ad Sanctum spectantium seriem modo prosequamur.

AUCTOR:
C. B.

sacerdotio initiatum, haur certum apparet.

E

F

§ XXVI. Sanctus Cartusie eremum ingreditur: quandam id acciderit.

Cum Hugo Gratianopolitanus episcopus, S. Brunonem sexque ejus socios supra nominatos, quos per stellas septem, sibi in somno divinitus ostensas, designatos fuisse nullus dubitabat, Cartusie eremum seu montem esse illis a Deo destinatum eremiticæ vitæ ducendæ domicilioque constituendo locum, narrata, qua Deum sibi in eremo illa habitaculum ædificantem conspexerat, visione edocuisset, verbisque etiam, ut apparet, quo locum illum sibi inhabitandum deligerent, fuisset adhortatus, omnes illi et divinæ voluntati obsequi

Sanctus, comite S. Hugone, in Cartusie eremum, cujus quædam hic,

AUCTORE
C. B.

et in horridam solitudinem socedere paratissimos sese exhibuerunt. Nec multum temporis fatigatis e via corporibus in episcopali palatio, curante benignissime Hugone, rescindendis impenderant, cum itineri sese Cartusiam versus commiserent, ipsunmet S. Hugonem episcopum socium ac comitem sibi habentes adjunctum. Ipso namque (Hugone scilicet Gratianopolitano episcopo) consulente et iuvante ac comitante Cartusia solitudinem intraverunt atque extruxerunt, inquit de S. Brunone ejusque sociis in sancti illius antistitis Vita loco supra cit. Guigo. Dubitandum non apparet, quin sanctissimus hic praesul necessaria tum itineri isti, tum qualibuscunque seu domibus seu cellulis et sibi et Brunoni ejusque sociis in Cartusia eremo extruendis necessaria parari, eoque deferri curavit. Atque id re ipsa etiam factum, Zacharius Benedictus in metrica Sancti nostri Vita, iis ante, quae pridie Sancti nostri ejusque sociorum in eremum secessus hos inter et S. Hugonem gesta adstruit, narratis, non obscure indicat, quoniam etiam Cartusiae solitudinis descriptione adjecta. Versus, quibus id exsequitur, huc transcribo.

B
tum ex Zacharia
Benedicto,

443 Summis quumque jugis afferret Juppiter
æthram,
Atque diurna novo sole intervalla redirent,
Mandat equos praesul, pulmentaque multa
parari
Atque legi varios fabrili ex arte magistros.
Omnia sunt praesto, cursant per tecta magistri.
Caementa et lateres ac ligna feruntur onusta,
Hinnitus jumenta gravi sub pondere mittunt.
Jam montana petunt omnes; in culmen apricum
Orbita difficilis fert, imæ concava vallis
Ora patent, jamque incessu speculantur ab
alto
Planitiem terræ, turresque ac oppida circum.
Quadrupedando super tumulos hiat agmen
equorum.
Stapegeri sudant, certatimque ire laborant.
Ad supremum igitur tandem venere cacumen,
Hernica saxa vident, horrentesque undique
rupes.
Non arbusta illic seu ligna ferentia fructus.
Vix ibi sunt herbae virides humilesque
genestæ,

C

Et larices abiesque et tensæ in sidera pinus.
Blomenvenna, etsi de iis, quæ hic de paratis jussu episcopi itineri sedique in Cartusia figenda necessariis memorat Benedictus, nullo plane verbo mentionem faciat, Hugonem tamen antistitem Brunoni ejusque sociis, qualis esset Cartusiae solitudo, cum adituri hanc jam forent, ita exponentem inducit: Locus..... vobis a Deo designatus est eremus quædam in montibus altissimis, appellaturque Cartusia. Ampla quidem sed penitus inhabitata*, solis feris pervia, hominibus vero et ceteris domesticis animantibus propter loci asperitatem pene ignota.

* non habitata

tum ex Blomenvenna
generalis
notitia,

446 Altis et tamquam excisis hinc inde rupibus et scopulis circumvallata, infructuosis arboribus consita, supra modum frigida et per majorem partem temporis nivibus operta; adeo etiam prærupta, sterilis et infructuosa, ut nihil in ea aut seri valeat aut meti, ad quam etiam est ascensus gravis et laboriosus; ingressus vero difficilis et periculosus, utpote inter duas miræ altitudinis rupes, quæ, velut recte lineæ sur-

sum se erigentes, in culmen tandem coeunt, ita ut introeuntibus horrore sint et terrori. In medio vero ejus est parvus fluvius, qui GNERUS MORTUUS, quasi quædam imago mortis, dicitur, ex circumstantibus undique montibus collectus, cum strepitu maximo torrentium aut inundantium aquarum more fluens, et, ut paucis agam, tanta est loci illius asperitas, tantus horror, ut carcer potius aut purgatorii locus, quam humana vitæ habitaculum dici possit. *Hactenus Blomenvenna, sua hæc fere omnia, ut non raro alibi, e Puteano mutuatus. Atque ita quidem tum e Benedicto, tum e Blomenvenna, et, si velis, etiam e Puteano generalem quampiam modo habes, studiosè lector, eremi Cartusiae seu notitiam seu descriptionem; distinctam longe magis atque ad præcipuas ejus partes extensam suppeditat Innocentius le Masson supra adhuc plus semel laudatus lib. 1, cap. 2 Operis, quod Ordinis Cartusienis Annales inscripsit, annoque 1687 typis Correrianis vulgavit. Labet et hanc, quod Massonum ex dictis, in ipsa Cartusia pluribus annis commoratum, eorumque proinde, quæ de illa scribit, apprime gnarum, auctorem habeat, nec dictum ejusdem Massoni Opus omnium passim manibus teratur, huc transcribere, ut sic qualis illa, quæ milliarius circiter decem seu tribus leucis Septentrionem versus Gratianopoli adest, atque a Sancto nostro inhabitata primum fuit, celeberrima eremus sit, unusquisque habeat in promptu. His itaque descriptio illa verbis concipitur: Eremus hæc nostra tunc temporis (cum in illam Sanctus sese abdedit) longe asperior, quam nunc visitur, apparebat; erat enim omnino inculata accessusque ejus planè difficilis.*

447 Silvæ omnia fere occupabant, quæ postea in plerisque locis eradicate, in prata satis amœna conversæ fuerunt. Hujus eremi figura est veluti oblongi amphitheatri, excelsis rupibus undique cincti; cujus arena a parte meridionali longe depressior est, et in modum monticulorum sensim se invicem superantium assurgit, donec in loco, ubi est situm sacellum divi Brunonis, alti montis adinstar erecta sit, qui statim præruptis fere rupibus clauditur. In ejus declivi constructa nunc est domus Cartusiae, ab illo sacello distans eo spatio, ad quod pedibus conficiendum opus est sesquiquadrante horæ. In declivi ergo et submissioni parte arenæ nostri ab ipsa natura formati amphitheatri, quæ pars aspicit Meridiem, præterfluit torrens, fontibus e variis deserti locis circumquaque scaturientibus et illic confluentibus primo compositus; deinde ab aquis pluviarum et nivium liquescentium ex rupibus altissimis defluentibus tumefactus, amnes mediocres communiter æmulatur. Sed quando abundantia pluviarum est, magnis tunc adæquat fluvii. Optimos etiam fert pisces, qui truttæ saxatiles dicuntur. In superiori vero parte, quæ Septentrionalis est, cingitur illa rupe, quæ le Col vocatur, in cujus vertice situm est amplum et amœnum pratium, quod rupi illi impositum est diadematis adinstar. A dextris habet rupem, quæ vocatur Bovinant, et a sinistris aliam, in cujus apice (nam rupes istæ quasi per gradus se invicem superantes in sublime eriguntur) altissima illa rupes, quæ Alienard dicitur, sita est.

ampliorque
longe e Mas-
sono diffusis,
quæ

448 A parte Orientali assurgunt et se invicem quasi manu tenent altissimæ rupes, inter quas primas obtinet illa, quæ dicitur Le grand son,

recitantur,
verbis

A son, quod Latine sonat magnam summitatem, quia omnium rupium censetur altissima; et sic in modum murorum se protendunt rupes illae, donec ad locum, ubi nunc est pons Cartusiae, per praeceptum praecipitum deficientes, ingressum ad eremum aperiunt triginta aut quadraginta pedes tantummodo latum. Nam statim alia praerupta rupes ex alia parte torrentis assurgit, ita ut duae istae rupes se erigere videantur, ut in anteriori parte viciniore effectae, quasi in mutuos ruant amplexus, quod certe mirum naturae artificium est. Inter utramque rupem praerfluit torrens, ibique stat pons ille, per quem datur accessus ex parte urbis Gratianopolitanae ad eremum et domum Cartusiae. Ibidem etiam domunculam sanctus antistes Hugo construi curavit, ut custos in ea habitaret, qui aditum ingredi volentibus concederet, vel negaret. Media circiter via inter pontem illum et domum Cartusiae sita est domus Correriae, quae in Consuetudinibus R. Patris Guigonis Domus inferior dicitur, ubi procurator et conversi ad rem familiarem agendam morabantur; et inter pontem illum et sacellum S. Brunonis, in quo loco primo constructa fuit domus Cartusiae, iter unius horae intercedit; unde conjici potest, quanta sit longitudo arenae amphitheatri nostri a parte Meridionali ad Septentrionalem. Ultra torrentem videtur amenissimum pratium, vocatum Vajombrey, quod cingitur rupibus sensim se invicem superantibus et tandem in sublime caput quasi certatim attollentibus; quas omnes superat illa, quae vocatur Charmanson, in cujus capite latissimum pratium cernitur, quod vix ab intuentibus rupem istam e domo Cartusiae credi posset, cum ad modum dentium alienius seopuli summitas ejus terminari videatur.

descriptio hic
exhibetur, se-
cedit.

B 449 Sed maxima pars illorum, quae ultra torrentem sita sunt, primis patribus non fuerat donata et termini illorum torrente claudebantur; quae tamen pars postea a piis secularibus fuit domo Cartusiae dono data, ut suis locis in secundo volumine latius explicabitur. Ex illa parte Meridionali ad Occidentalem perguntibus statim occurrunt rupes altissimae a se invicem separate, inter quas fluit torrens versus orbiculam Sancti Laurentii de ponte. In cujus torrentis ripa magno labore sive evulsis sive sectis aut pulvere tormentario excussis saxis aperta est via, qua ex parte sancti Laurentii ad Cartusiam pervenitur. Exinde oculis se objicit rupes illa, in cujus cacumine sita est grangia, Chartrousette vocata; ubi rem agrariam et pecorum nutrimenta primos Patres locasse credimus; ibi enim sunt prata et pascua amplissima, et agri quidam, qui sulcantur. Pergunt sic murorum adinstar rupium invicem se tangentium situs, donec perveniant ad eam, cui supereminere diximus altissimam rupem de Alienard et amphitheatri nostri circulum claudant. Illud autem quasi medium secat interluens amniculus, qui a fonte sancti Brunonis ortum accipiens et aquas vicinarum rupium etiam recipiens, a parte Septentrionali usque ad Meridionalem deducit, donec in torrentem mergatur. Porro in nostro amphitheatro a natura, ut diximus, oblonge formato, tres distincti gradus elevationis intuentibus apparent, in quorum inferiori sunt prata virentia, in secundo silvae annosis arboribus refertae; quae silvae in modum amplissimae fasciae locum cingunt. Tertio denique visuntur

rupes, quae per inaequales summitates stridoris dentium ab invicem paululum distinctorum speciem gerunt. *Hæc est eremus, in quam Sanctus, cum plane adhuc esset inculta, sese una cum sex sociis suis, Landuino, duobus Stephanis, Burgensi ac Diensi, Hugone, Andrea et Guarino, sese recepit, comitante eos Hugone Gratianopolitano episcopo, necessariaque tum victui, ut apparet, tum habitaculis, in quibus commorari possent, edificandis suppediante.*

430 *Ac statim quidem illos, atque eremum ingressi essent, operi manum admovisse, indubitatum apparet. Verum hæc de re infra tractabo; nunc in tempus, quo Sanctus ejusque socii ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accesserint, Cartusiae eremum, sancto hoc antistite comitante, ingressi primum sint, monasterioque ibidem extruendo manum admovere inceperint, unice inquirendum. Alii ad anno 1084 factum statuunt, alii contra pro anno 1085 aut etiam pro anno 1086 decertant. Ac Baronius quidem Sancti nostri sociorumque ejus ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accessum, eorumdemque, duce Hugone, haud dudum post secutum in Cartusiam ingressum cum anno 1086 in Annalibus Ecclesiasticis ad hunc ipsum annum componit, ita ibidem scribens: Cum superius dictum sit ex sancti Hugonis (Gratianopolitani episcopi nimirum) Vitæ Actis, ipsum anno millesimo octogesimo creatum fuisse episcopum Gratianopolitanum, post duos vero annos adiiisse Cluniacenses, ibique moratum annum unum, inde ad episcopatum reversam in eo transgisse tres annos, planum invenies, sexto anno a sua ordinatione cum sociis, hoc nempe anno, petiisse Cartusiam. Hanc igitur, quam assignat, S. Hugonis sanctique Brunonis ac sociorum ejus in eremum secessus epocham eruditissimus Annalium Ecclesiasticorum parens e S. Hugonis, episcopi Gratianopolitani, Actis seu potius ex Guigone, quinto Cartusiae Priore, qui horum auctor est, collegit; quare cum hic scriptor tam S. Hugoni, quam S. Brunoni æqualis fuerit, rerumque tam ad hunc quam ad illum spectantium apprime gnarus, nec aliquo ex capite fidei queat esse suspecta aut infirma, fieri sane vix poterit, quin Baronio assentiendum sit, si modo hic Guigonem rite interpretatus sit, quod propterea nunc examinandum.*

431 *Columbus, in sua de Cartusianorum initiis Dissertatione num. 102 et seq., sententias duas diversas, Cartusianorum antiquorum unam, Baronii alteram, de anno, quo S. Bruno ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accesserit seque in Cartusiae eremum receperit, circumferri præfatus, posteriorem quidem, quæ ex S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, Actis, per Guigonem scriptis, pro anno 1086 stat, falsam; priorem vero, quæ pro anno 1084 militat, veram asseverat, ac deinde subjungit: Ut hæc aperta sint, age, componamus utramque (sententiam scilicet de anno secessus S. Brunonis in Cartusiam) cum verbis Guigonis. Ita loquitur « Hugo » (Gratianopolitanus episcopus) duobus post » consecrationem » (Hæc Romæ anno, uti infra docebo, 1080 facta fuerat) « expletis annis, con- » temptis omnibus, Casæ-Dei Ordinis Clunia- » censis factus est monachus, ibi novitius » annum vixit. Post hoc » seu post hunc novitiatum annum atque adeo tertium a consecratione Romana, « Cogente Gregorio septimo, e » monasterio.*

AUCTORE
C. B.

Id anno 1086
factum statuit
Baronius.

E

F
Guigonis ver-
ba, e quibus
ita hic scri-
ptor existi-
marit,

AUCTORE
C. B.

» monasterio, quo fervens intraverat, ferventior
» est reversus; pro claustrum circumspectionem
» habens pervigilem.... pro abbate justitiam....
» pro congregatione aut religiosos, quibus ca-
» rere nunquam voluit, socios, aut universalem
» Ecclesiam.... In his agebat, » seu ita clau-
strum, abbatem, congregationem habere sibi
videbatur, « et ecce, tribus necdum in episco-
» patu post monasterii reditum completis annis,
» adest magister Bruno. » Hactenus Guigo. Baro-
nius sic interpretatur ejus verba, ut Hugo
primum annos duos solidos post consecrationem
Romanam exegerit, et in Casæ-Dei monasterio
tertium; deinde e Casa-Dei Gratianopolim re-
versus, alios fere tres in episcopatu posuerit
ante adventum Brunonis. Vult igitur, Bruno-
nem ad eum venisse, cum non longe erat a fine
anni sexti episcopatus. Neque immerito ita sen-
tit, Guigonisque voces interpretatur. Omnino
enim, si tres « in episcopatu » anni, qui « nec-
» dum completi » feruntur, censeantur fluxisse
post reditum e monasterio Casæ-Dei, quem
tres anni « post consecrationem » Romanam
præcesserant, ut prima specie videtur postulare

B Guigonis oratio, sex Hugo circiter, non paucio-
res a consecratione usque ad Brunonis adventum
duxisse annos existimandus est.

nec modo,

432 Hæc laudatus scriptor, a Baronio et reci-
tata a se Guigonis verba, spectato, quem prima
fronte offerunt, sensu, recte exponi, et ex iis,
S. Brunonis in Cartusie eremum secessum cum
anno 1086 non immerito componi, affirmans.
Verum cum nihilominus Cartusianorum anti-
quorum, qui anno 1084 hunc eventum inesse,
opinionem adhaerendum censat, verba illa alio
modo, quam quo prima specie accipienda videan-
tur, reque ipsa a Baronio fuerint accepta, inter-
pretanda contendit. Verum, subdit mox verbis
proxime huc transcriptis, nihil cogit ita, ut
scilicet Baronium fecisse præmisit, Guigonem
interpretari, et quod dicitur « post monasterii
» reditum, » sic possumus exponere, ut sit idem
atque « secundum monasterii reditum, » seu
statim, neque multo post monasterii reditum,
et loco non suo positum fuerit ante voces « com-
» pletis annis. » Igitur erit hæc sententia: « Ecce
» tribus necdum in episcopatu completis annis,
» adest modico post monasterii reditum tem-
» pore magister Bruno. » Sed, vide, qui necdum
completi feruntur, annos esse in episcopatu
post consecrationem et Roma reditum positos,
inque cura episcopali collocatos. Nam si ab
Hugonis consecratione Romana censeas annos,
jam tres expleti erant, et quartus fluebat, cum
Bruno ad ipsum venit, scilicet, ut dixerat
Guigo, « Duobus post consecrationem expletis
» annis, » Hugo fuit in monasterio Casæ-Dei
novitius per annum unum. Talis est, quam re-
citat a se Guigonis verbis Columbius affingit,
interpretatio; verum violenta omnino est atque
coacta.

hic proposita,

435 Præterquam enim quod hæc verba Post
monasterii reditum a Guigone, qui tamen ataxia
in scribendo temere insimulandus non est, loco
non suo posita esse, adstruat, a Columbio, ut,
quæ supra recitavit, Guigonis verba, stante
etiam, quæ S. Brunonis in Cartusiam secessum
anno 1084 affigit, opinione, vera esse intelli-
gantur, studioso nimium videtur quæsitæ, estque,
ut reliquos, quibus laborat, defectus omitam, a
quacunque usitata annos, quos episcopi in epi-

scopatu exegerint, computandi ratione prorsus
aliena. Id sic ostendo: Sanctum nostrum ad
Hugonem Gratianopolitanum episcopum, cum
hic tres necdum annos in episcopatu implevisset,
venisse, Guigo, ut Columbius vult, verbis supra
recitatis tradit; quæ ita idem Columbius interpre-
tari debet, ut per annos illos tres in episcopatu
necdum impletos intelligantur anni, a sancto illo
antistite, cum anno 1080 ineunte Romæ episco-
pus consecratus fuisset, Gratianopoli ab eodem
anno 1080 ultra mensem Junium jam profecto
usque ad anni 1084 Junium, quo ad eum S. Bruno
ex dicendis venit, in episcopatu cura exacti; cum
autem a priori e duobus hisce chronicis terminis
usque ad posteriorem anni necdum impleti, non
tantum tres, sed quatuor excurrerint, ex hisce
annum unum, quem Hugo interea in Casæ-Dei
monasterio, in Arvernia sito, novitius absque cura
episcopali exegit, subducat, necesse est, ut ita tres
illos annos in episcopatu, seu, ut exponit, epi-
scopali cura necdum impletos, post quos ad san-
ctum illum præselem Bruno venerit, obtineat.

434 Verum, etsi quidem anni, quos episcopi
in episcopatu exegerint, non solum a tempore,
quo vel electi vel consecrati fuerunt, sed etiam ab
eo, quo jam consecrati episcopatus possessionem
adierunt, computari subinde soleant, nusquam
tamen id ita factum invenio, ut anni, quibus epi-
scopi, a grege suo absentes, curam ejusdem haud
gessere, ex annis, in episcopatu exactis, quo ac-
curatus horum numerus habeatur, subducantur;
quod cum ex dictis in interpretatione, Guigonis
verbis a Columbio afficta, fieri debeat, apta sane
hæc haud apparet. Nec ad eam, quantum opinor,
quo opinionem, Sancti nostri in Cartusiam seces-
sum anno 1084 illigantem tueretur, recursum
fuisse ipsemet Columbius, si omnia et singula
verba, quibus tempus, a S. Hugone post episco-
palem ordinationem, antequam Casæ-Dei mona-
sterium peteret, exactum, a Guigone tum apud
Surium, tum apud nos tom. I Aprilis pag. 40 de-
finitur, præ oculis habuisset. Etenim is S. Hugo-
nis biographus ibidem non dicit, Hugo duobus,
sed Hugo necdum duobus post consecrationem
expletis annis.... Casæ-Dei Ordinis Cluniacensis
factus est monachus, ut vel Columbius e Guigo-
nis textu, quem supra transcribit, voculam nec-
dum per errorem omiserit, vel textum, e quo hæc
ab altero fuisset erasa, sibi prælucentem habuerit,
hincque sit factum, ut, quo Sanctum anno 1084
in Cartusie eremum secessisse tueretur, sinistre
interpretari coactus fuerit Guigonis verba, quæ
alias aptissime ad Guigonis mentem ita pos-
sunt exponi, ut et Guigo vera scripsisse intelli-
gantur, et opinioni, quæ S. Brunonis in Cartusie
eremum secessum anno 1084 innectit, minime
officiatur, uti ostendam, dum Pagium in Criticis
tantisper convenero.

433 Hic scriptor, qui contra Baronium Bruno-
nis in eremum secessum seu Ordinis Cartusien-
sis foundationem anno 1084 pariter illigat, ad annum
1086 num. 7 sic scribit: Baronius ideo sanctis-
simi Ordinis (Cartusienis nimirum) foundationem
in hunc annum distulit, quia Guigo, scriptor
Actorum Vitæ S. Hugonis, cui necessitudine con-
iunctissimus fuit, ita loquitur: « Hugo duobus
» post consecrationem expletis annis, contemptis
» omnibus, Casæ-Dei Ordinis Cluniacensis fa-
» ctus est monachus. Ibi novitius annum vixit.
» Post hoc » (seu post hunc novitiatum annum,
atque adeo tertium a sua ordinatione) « cogente
» Gregorio

apposite Co-
lumbius,

E

F

nec verbis,
quæ hic reci-
tantur,

A » Gregorio septimo, e monasterio, quo fervens » intraverat, ferventior est reversus.... Et ecce » tribus necdum in episcopatu post monasterii » reditum completis annis, adest magister » Bruno. » Quæ verba Baronius sic interpretatur, » ut Hugo primum annos duos solidos post consecrationem Romæ, ubi ea facta, exegerit, et in Casæ-Dei monasterio tertium; deinde a Casa-Dei Gratianopolim reversus, alios fere tres in episcopatu posuerit ante adventum Brunonis, et sexto anno a sua ordinatione, currenti nempe, cum sociis Cartusiam petierit. Ita quidem prima fronte locus ille explicandus videtur, sed charta foundationis Cartusie, quam Baronius non viderat, huic interpretationi adversatur, demonstratque ita intelligendum, ut « Bruno » post monasterii reditum, » id est, statim vel paulo post ad Hugonem venerit, qui eo tempore necdum tres in episcopatu compleverat annos. Nec refert, quod Guigo dicat, Hugonem « duobus post consecrationem expletis annis » monachum induisse. Nam in Dissertatione Hypathica, quemadmodum et in hac Critica variis passim testimoniis ostendi, scriptores his loquendi formulis « tribus annis elapsis » vel « triennio transacto » similibusve sæpe intelligere annos tres utrimque incompletos, et biennium sumere pro unico anno, si res nempe in fine unius incepta et initio sequentis absoluta fuerit.

sat felici successu

436 Ita hactenus Pagius, qui, quamquam pleaque sua e Columbio, uti hujus illiusque verba conferenti patescet, mutuatus hic sit, ab eo tamen nominando abstinendum duxit. Feceritne id pro more suo, quo auctores fere dumtaxat, dum eos refutat, nominare solet, an quod aliquantulum etiam a Columbio dissentiat, compertum haud habeo. Verum ut sit, re equidem vera a Columbio nonnihil discrepat. Etsi enim Guigonem tempus, quo Sanctus noster ad S. Hugonem Gratianopolitanum episcopum accesserit atque in Cartusiam sese receperit, iisdem plane verbis, quibus supra Columbius, desinentem inducat, non tamen, quo id non serius quam anno a consecratione episcopali Hugonis quarto factum probet, sequentia hæc Guigonis verba. Et ecce, tribus necdum in episcopatu post monasterii reditum completis annis, adest magister Bruno, de annis tribus, ab Hugone in episcopali cura, cum ad eum S. Bruno accessit, nondum exactis cum Columbio interpretatur; verum hæc alia Guigonis verba, (Hugo duobus post consecrationem (episcopalem scilicet, Romæ anno 1080 acceptam) expletis annis, contemptis omnibus, Casæ-Dei Ordinis Cluniacensis factus est monachus, ita exponi posse putat, ut significant, Hugonem, parte anni 1080, quo consecratus fuit episcopus, alteraque anni sequentis post consecrationem illam elapsa, seu anno dumtaxat post hanc uno factum esse in Casæ-Dei monasterio monachum. Hæc ei sedet opinio, quod, quemadmodum ait, non raro fiat, ut scriptores per biennium expletum, aut etiam per duos annos transactos similesve locutiones annum dumtaxat significant, qui initium et finem cum duobus diversis Christi annis habet conjunctum.

Pagius interpretatur.

437 Verum, etsi id Pagio tantisper dederimus, locum tamen habere non potest, quando auctores ipsimet suo scribendi modo indicant, accipiantne pro completis, an pro incompletis annis aliæque

Octobris Tomus III.

temporis spatia seu intervalla, de quibus sermonem instituunt. Id autem in textu, voces hasce duobus expletis annis complectente, Guigo facere, si eum Columbius et Pagius recte recenserent, esset existimandus, ac proin dictas voces pro duobus Christi annis incompletis seu pro anno uno integro, qui initium et finem cum duobus diversis Christi annis habeat conjunctum, non accipere. Etenim in eodem illo apud Columbius et Pagium textu agens de annis tribus, quos S. Hugo, antequam ad eum Sanctus noster accederet in episcopatu post monasterii reditum exegerit, fuisse illos incompletos, adjecta vocula necdum significat. Ecco, inquit, tribus necdum in episcopatu post monasterii reditum completis annis, adest magister Bruno. Quam ob rem si in eodem textu per hasce voces duobus expletis annis, post quos, a consecratione Romana elapsos, Hugonem Casæ-Dei monachum factum scribit, annos dumtaxat incompletos seu annum unum aut paulo amplius temporis spatium, initium et finem cum duobus diversis Christi annis habens conjunctum, significare voluisset, id pariter haud dubie vocula necdum aut simili adjecta indicasset; quod cum in textu illo apud Columbius et Pagium non faciat, perperam binos dictos annos de annis incompletis seu de anno, qui initium et finem cum duobus diversis Christi annis, id est, cum anno 1080 et sequenti habuerit conjunctum, Pagius interpretatur. Quod si interim res secus haberet, ac proin, admissio etiam pro genuino, prout a Columbio et Pagio recensetur, Guigonis textu, Hugonem anno 1081 Casæ-Dei monasterium petiisse, posset admitti, textus ille, etiam sic acceptus, cum opinione, quæ Sancti nostri in Cartusie eremum secessum anno Christi 1084 innecit, apprimè congrueret. Res ex jam nunc de textu genuino, quo, quandonam S. Bruno ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accesserit, Guigo exponit, dicendis patescet.

AUCTORE
G. B.

438 Textus ille apud nos tom. I Aprilis pag. 40 ita habet: Hugo... necdum duobus post consecrationem expletis annis, contemptis omnibus, Casæ-Dei Ordinis Cluniacensis factus est monachus; ubi... novitius... annum fecit... Post hoc, cogente... Gregorio septimo, ad episcopatum e monasterio, quo fervens intraverat, ferventior est reversus... et ecce, tribus necdum in episcopatu post monasterii reditum completis annis, adest magister Bruno. Cum tam anni duo, quos S. Hugo, antequam in Casæ-Dei monasterio monachum indueret, ab accepta consecratione episcopali exegit, quam anni tres, quos idem Sanctus antistes, e Casæ-Dei monasterio jam reversus, in episcopatu ante S. Brunonis adventum vixit, pro annis incompletis, seu priores quidem non pro integro biennio, posteriores vero non pro integro triennio accipiuntur, totus Guigonis textus cum opinione, quæ Sancti nostri ad Hugonem accessum anno 1084 illigat, nullo potest negotio conciliari; imo vero etiam potest exponi, qui S. Hugo, cum e Casæ-Dei monasterio redisset, tres in episcopatu annos necdum completos, seu duos amplius annos ante S. Brunonis ad Hugonem adventum exegerit, hique nihilominus anno 1084 contigerit. Ut rem ordinate dilucideque exponam, dispiciendum primum est, quandonam S. Hugo Romæ fuerit consecratus episcopus. Guigo apud nos tom. I Aprilis in S. Hugonis Gratianopolitani episcopi

E

genuina Guigonis verba.

F

auctore
C. B.

Vita pag. 57, num. 5 sic scribit: Aliquanto dehinc exacto temporis spatio, idem legatus apud Avenionem non ignobilem Provinciae civitatem grande celebravit concilium, in quo multa ad Dei honorem et Ecclesiae utilitatem praeconio digna patravit.

Avenionense
concilium,

439 Ad hoc concilium episcopo carentes et episcopum quaerentes Gratianopolitani venere canonici, compertoque praefatum juvenem conventui praesae praesenti, petierunt suppliciter, suffragante concilio, ab ejus venerabili patrono, cui gratiae officium societatis exhibebat, ut hunc sibi sine dilatione daret episcopum. Quibus ille protinus gratulabundus assensit, tum dilecti comitis gaudens honoribus, tum Ecclesiae favens profectibus, cujus etiam sacris officiis futurum non dubitabat opportunum. *Ita ille, nonnullis deinde interpositis, etiam docens, S. Hugonem Gratianopolitanum episcopum, absoluto Avenionensi concilio, cum Hugone Diensi, Sedis Apostolicae legato, Romam, ut ibidem a summo Pontifice consecraretur episcopus, esse profectum. Idem etiam memoriae prodit apud Labbeum tom. I Bibliothecae novae librorum Mss. Hugo Flaviniacensis, de Hugone Diensi, Sedis Apostolicae legato, sic scribens*: Celebravit et septimum apud Avenionem concilium, in quo depositus est Achardus Arelatensis inceptor, et electus est Gibilinus in Arelatensem archiepiscopum.... Hugo in Gratianopolitanum episcopum.... quos post expletionem concilii secum Romam duxit, et consecrati sunt a Papa, qui concilium Romae indixerat. *Hugo ergo Gratianopolitanus in Avenionensi concilio ecclesiae Gratianopolitanae in episcopum postulatus datusque fuit, ac deinde, absoluto concilio, Romam, ut ibidem, quod et factum, a summo Pontifice episcopus ordinaretur, cum Hugone, sedis Apostolicae legato, est profectus.*

non anno
1078,

460 *Verum quo fuit tempore concilium illud celebratum? Cum a tempore, quo factum id sit, definitio temporis, hic ex dictis indagandi, quo Hugo consecratus fuerit Romae episcopus, utcumque dependeat, concilii illius celebrationem alii quidem anno 1078, alii vero, idque communius, anno 1080 assignant, tubet hac occasione, ut tandem, quo haec anno contigerit, pro certo sciatur, operosius nonnihil in hunc inquirere. Ac primo quidem concilium illud anno 1078 celebratum non fuisse, liquet ex Epistola, anno 1079, Kalendis Martii conscripta, qua Gregorius VII Papa clerum et populum Arelatensem (adi Labbeum tom. X Conciliorum col. 215) admonuit, ut archiepiscopum sibi eligerent, qui in Avenionensi, in cujus hic epocham inquirimus, concilio designatus fuit, uti e proxime recitatis Hugonis Flaviniacensis verbis intelligitur. Quod jam ad annum, cui alii concilium illud illigant, 1080 pertinet, Tractatus a Cartusianis hujatibus mecum communicati auctor hujus lucubrationis suae num. 17 de dicto concilio Hugoneque in hoc electo Gratianopolitano episcopo ita scribit*: Praefatum Avenionense concilium et Hugonis electio in annum 1080 a Baronio et aliis rejiciuntur; sed ad praecedentem esse revocanda, facile est probatu. Scribit enim (in Vita scilicet S. Hugonis Gratianopolitani) noster Guigo, cujus etiam auctoritate usus est Baronius, S. Hugonem e vita decessisse prima Aprilis anno mxxxii, aetatis suae ad minus octogesimo, mense quarto, id

est, septuagesimo nono et quatuor mensibus.

461 Unde recte colligimus, eum natum fuisse anno mlii circa Novembrem, ac proinde eodem tantum mense anni mxxxix vigesimum septimum aetatis annum explevisse; cum vero ab eodem auctore dicatur fuisse annorum fere viginti septem, quando a Gratianopolitano clero in pastorem postulatus est in Avenionensi concilio, hinc videtur necessario conficiendum, istud concilium eodem anno ante Novembrem coactum fuisse; quod etiam ex Gregorii VII epistola, Laterani quarto Kal. Julias, Indictione secunda data conjicere licet, qua summus Pontifex quemdam Bosonem admonet, quod si aliquid justitiae in ecclesia (de qua scilicet agebatur) se habere confidit, ante legatum, Diensem episcopum, in concilio, quod proxime celebraturus est, se praesentare debeat. Nec certe Gregorius loquitur de concilio Lugdunensi, quod tantum mense Januario anni sequentis habendum esse, testatur in alia ad Manassem, archiepiscopum Remensem, epistola. Praeterea juxta eundem Guigonem Hugo Romam cum Hugone legato postea profectus est, ut a Sedis Apostolicae summo consecraretur antistite. Idem refert Hugo Flaviniacensis de eodem legato agens. « Celebravit, » inquit, « et septimum apud » Avenionem concilium, in quo depositus est » Achardus Arelatensis inceptor, et electus est » Gibilinus in Arelatensem archiepiscopum.... » Hugo in Gratianopolitanum episcopum.... » quos post expletionem concilii secum Romam » duxit, et consecrati sunt a Papa, » qui concilium Romae indixerat anno mxxx in Quadragesima, cujus prima Dominica Calendis Martiis occurrit; cui quidem concilio Hugonem legatum et consequenter Hugonem nostrum adfuisse, ex Gregorii Epistolis discimus.

462 Ex his iterum patet, Hugonis ad episcopatum electionem, quam Baronius a consecratione non discernit, sicut et synodi Avenionensis celebrationem referendas esse ad praefatum annum mxxxix; consecrationem vero ad sequentem; quod etiam absolute conficiendum est ex verbis Guigonis, addentis, eum obiisse « Anno consecrationis ad minus quinquagesimo secundo, » quem ex justa supputatione, ab anno mxxx deducta, invenimus jam expletum fuisse mense Martio mxxxii, quo, ut diximus, prima Aprilis defunctus est. *Ita ille, e Vita praecipue S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, per Guigonem, scriptorem aequalem fideque dignissimum, literis mandata, contendens, et concilium Avenionense anno 1079 celebratum fuisse, et S. Hugonem, qui in hoc fuit Gratianopolitanus postulatus datusque in episcopum, anno 1080 Romae consecratus fuisse. Et sane concilium illud anno, quem assignat, celebratum fuisse, spectatis, e quibus id probatum dare nititur, praefata S. Hugonis Vitae verbis, indubitatum apparet. Etenim, ut Guigo ait, S. Hugo obiit anno... ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigesimo secundo, aetatis... suae ad minus octogesimo, mense quarto... Kalendis Aprilis; quod perinde est, acsi diceret, Hugo obiit anno 1152, vel cum jam octogesimum aetatis suae annum ageret, vel etiam cum octogenario esset major; verum si octogenario major obiit, consequens est, ut ante annum 1082 natus sit, ac proinde, ut concilium Avenionense, cui, teste Guigone, annis*

A annis ferme viginti septem natus interfuit, ante annum 1079 celebratum fuerit; quod cum ex dictis admitti non possit, anno ætatis suæ octogesimo, mense quarto obiisse est dicendus, ac proin concilium Avenionense, cui ex dictis viginti septem ferme annis natus interfuit, anno 1079 fuisse celebratum.

contra Hugonem Flaviniacensem

465 Verum Hugo Flaviniacensis, auctor pariter æqualis, calculo huic per verba, proxime recitatis auctoris, qui Tractatum de S. Brunone a Cartusianis hujatibus mecum communicatum contexit, verbis inclusa, adversari videtur. Hæc enim ille Chronici Virdunensis scriptor sex diversorum, quæ Hugo Diensis, Sedis Apostolicæ legatus, in Galliis celebrat, conciliorum recensionem proxime subjungit, sicque Avenionense sex hisce, quorum tamen unum, Lugdunense nempe, ante annum 1080 ex communi eruditorum omnium opinione celebratum non fuit, existitisse posterius, ac proin etiam ante eundem annum 1080 celebratum non fuisse, indicare videtur. Ita contra calculum, quo concilium Avenionense celebratio cum anno 1079 componitur, potest argui.

B Verum cum Hugo Flaviniacensis (adi Historiæ literariæ Franciæ scriptores tom. X, pag. 79 et seqq.) in factis tam undecimi, quo floruit, quam anteriorum sæculorum recensendis ordinem non semper, quo quæque gesta sunt, observet, fieri potest, ut hunc nec in Avenionensi, sæque aliis conciliis, quæ Avenionense fuerint prægressa, recensendis observarit. Nec est, quod reponas, a scriptore illo, postquam de sex aliis conciliis sermonem fecit, Avenionense septimum diserte vocari; fieri enim potest, ut ita, non ordinem, quatum hoc, tum sex alia celebrata fuissent, sed illum unice, quem ipsemet in iis commemorandis servat, spectarit. Adhæc Hugo Flaviniacensis (adi iterum Historiæ literariæ Franciæ scriptores tom. proxime cit.) in narrandis etiam iis, quæ ætate sua gesta sunt, subinde et a vera chronologia et a veritate historica aberrat, hocque nævo laborare Guigo non deprehenditur, ut proinde, etsi etiam ab Hugone Avenionense, in cuius hic epocham inquirimus, concilium anno 1080 disertis verbis assigneretur, erendum tamen potius adhuc foret, celebratum id fuisse, non tunc primum, sed anno proxime prægresso, id est, anno 1079, uti e suppeditat a Guigone characteribus chronicis a Tractatus, quem Cartusiani hujates mecum communicaverit, auctore anonymo verbis supra recitatis eruitur.

hic ostenditur,

C 464 Neque hic cum Mabillonio Præfatione in sæculi vi Benedictini parte II, num. 86 pro Hugone Flaviniacensi, seu potius pro tempore, quo ex hoc scriptore, concilium Avenionense celebratum, a nonnullis colligitur, in medium adducas epistolam, a Gregorio VII, summo Pontifice, ad clerum et populum Arelatensem, qua hic, ut archiepiscopus sibi eligeret, fuit admonitus, Kalendis Martiis anno 1079 conscriptam atque a Labbeo tom. X conciliorum col. 215 insertam. Licet enim hac clerum et populum Arelatensem, ut archiepiscopum sibi eligant, summus Pontifex admoveat, fuerit huic Pontificio monito in concilio Avenionensi obtemperatum, inde tamen minime consequitur, ut id non prius, quam anno 1080 fuerit celebratum. Quid ni enim post Kalendas Martias ejusdem anni 1079, quo proxime dictam epistolam Gregorius scripsit, celebrari potuerit? Sane, quo minus id tunc factum creda-

tur, nimis angustum haud est tempus elapsam a Kalendis Martiis anni 1079 usque ad anni proxime sequentis initium, Mabilloniusque anno 1080, cui illud concilium loco proxime cit. primum illigarat, annum 1079 substituendum, in Annalibus lib. LXVI, num. 54 non obscure innuit. Porro pro anno 1079, qui tractatus de S. Brunone, a Cartusianis hujatibus mecum communicati, auctor præmemoratum Avenionense concilium innectit, utcumque etiam militat epistola, quam hic verbis supra recitatis laudat, ab eodem summo Pontifice ad Bosonem quemdam quarto Kalendas Julias anno 1079 conscripta. In hac enim Pontifex concilium ab Hugone Diensi, legato suo, proxime celebrandi meminit; ita autem, quod proinde ipso anno 1079 celebratum fuerit, concilium Avenionense idcirco designare videtur, quod duo proxime post Kalendas Julias anni 1079 celebrata concilia sint Avenionense et Lugdunense, hocque postremum ante annum 1080 certe locum non habuerit.

465 Consideratis itaque omnibus, dubitandum non apparet, quin Avenionense concilium, in quo S. Hugo Gratianopolitani postulatus datusque fuit episcopus, anno 1079 fuerit celebratum, idque ante hujus mensem Novembrem, uti etiam ex Guigone supra docet laudatus Tractatus de S. Brunone, a Cartusianis hujatibus mecum communicati, auctor, licet interim, quam concilio isti præstituit, epocham minime confirmet, quæ ibidem etiam addit de S. Hugonis cum Hugone, Sedis Apostolicæ legato, itinere, post Avenionense concilium Romam versus suscepto, ejusdemque ibidem tum ordinatione episcopali, tum præsentia in concilio, anno 1080 in Quadragesima celebrato. Etenim Hugo legatus, non anno 1079, sed sequenti tantum Romam, ut concilio ibidem celebrando præsens adesset, profectus est. Liqueat id ex concilio Lugdunensi, quod, antequam id faceret, celebravit, quodque postquam anno 1080 (adi quæ num. 147 dicta sunt) post tertiam Januarii diem celebrarat, celebrare aliud Avenione, antequam Romam se conferret, potuisset. Quod modo ad S. Hugonis ordinationem episcopalem, præsentiamque in concilio, Romæ celebrato, pertinet, fuit hoc, ipsomet laudato Tractatus de S. Brunone, a Cartusianis hujatibus mecum communicati, auctore (adi num. 461) docente, in Quadragesima, cujus Dominica prima in Kalendis Martii incidit, anno 1080 celebratum, ut hoc ipso anno 1080 jam inchoato Hugo legatus et concilium Avenione celebrare, et hoc facto, Romam, ut concilio, ibidem in Quadragesima celebrando, interesset, pervenire potuerit, ac proin ut, quamvis ex dictis concilium Avenionense anno 1079 celebratum fuerit, id tamen tunc factum, ea asserta S. Hugonis, episcopi Gratianopolitani jam electi, in concilio Romano præsentia argui non possit.

466 Nec id tunc factum, argui etiam potest ex ordinatione episcopali, quam S. Hugo anno 1080 Romæ a summo Pontifice accepit. Etenim nihil omnino cogit hoc illum anno tam parum propecto statuere, ut Romæ ad eandem suscipiendam esse nequirit, nisi jam inde ab anno 1079 Avenione, eo se collaturus, iter fuisset aggressus. Et vero S. Hugonem ante annum 1080 Romam versus non perrexisse, indubitatum est, quod itineri illi sese dedit cum Hugone Sedis Apostolicæ legato, hincque illud non ante annum 1080, imo vero non ante

AUCTORE
C. B.

anno 1079
fuit celebra-
tum.

E

F

Post id Hugo
Romæ, quo
tamen sese
hoc anno non
contulit,

AUCTORE
C. B.

ante hujus mensem Februarium susceperit; quod sic ostendo: Gregorius VII, summus Pontifex, Manassem, Remensem simoniacum archiepiscopum, epistola Tertio nonas Januarii, Indictione secunda, id est ex dictis num. 147, anno 1080 (adi Labbeum tom. X conciliorum col. 225) signata, admonuit, ut concilio, Lugduni ab Hugone Sedis Apostolicæ legato celebrando, præsentem se sisteret; dubitandum autem non apparet, quin inter epistolæ hujus scriptionem conciliique Lugdunensis celebrationem tantum temporis spatium intercesserit, ut eo et dicta epistola ad Manassem perferri et hic, illa accepta, Lugdunum ad concilium pervenire potuerit. Jam vero, cum ad hoc non minus quam quatuor aut quinque hebdomadarum spatium necessarium fuisse videatur, consequens est, ut Lugdunense concilium ante anni 1080 Februarium celebratum non fuerit, ac proin ut et S. Hugo et Hugo legatus, utpote ex dictis Romam demum, concilio Lugdunensi jam celebrato, profecti iter illud ante idem tempus non susceperint.

a Pontifice
anno 1080
mense Martio
fuit consecra-
tus.

467 Quod cum ita sit, S. Hugo sane ordinationem episcopalem Romæ anno 1080 tam parum provento non acceperit, ut ibidem tunc esse nequerit, nisi jam inde ab anno 1079 Avenione versus civitatem illam itineri sese dedisset. Atque hæc de tempore, quo concilium Avenionense celebratum fuerit, argumentisque, quibus id seu probetur seu non probetur, anno 1079 celebratum fuisse, dicta sufficiant. Verum quandonam post id jam celebratum S. Hugo Romæ ordinatus fuit episcopus? Cum ex dictis Romam cum Hugone legato profectus non sit, nisi jam Lugdunensi celebrato concilio, hocque itidem ex jam dictis ante anni 1080 Februarium celebratum non fuerit, Romam verosimillime ante mensem Martium anni 1080 non pervenerit, ac proin nec ante hoc tempus ibidem a summo Pontifice fuerit consecratus episcopus. Verum nonne aliquanto etiam temporis spatio serius id evenit? Cum S. Hugo, uti apud nos tom. I Aprilis pag. 46 in ejus Vita num. 55 Guigo testatur, anno... ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigesimo secundo, ... consecrationis... ad minus quinquagesimo secundo, Kalendis Aprilis... migravit ad Dominum, sintque a prima die mensis Martii anni 1080 usque ad anni 1152 primam Aprilis diem, qua S. Hugo obiit, anni quinquaginta duo una cum aliquot dumtaxat hebdomadis elapsi, fuisse hunc non serius etiam, quam mense Martio anni 1080 a summo Pontifice episcopum consecratum, verosimillimum, ne dicam, indubitatum, apparet, ac proin cum nec ante eundem dicti anni mensem consecrationem episcopalem Romæ a Pontifice ex dictis acceperit, consecrarium fit, ut id ipso illo anno et mense verosimillime acciderit.

hinc veritati
apprime, si
modo hic pro-
posito expo-
nantur, etiam
in opinione,

468 Tempus itaque, quo S. Hugo Romæ fuerit consecratus episcopus, modo etiam habemus. Proximè nunc est, ut et ostendamus, qui in opinione, quæ S. Brunonis ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accessum ejusdemque in Cartusie eremum secessum anno 1084, ad Junium ex dicendis jam provento; affigit, veritati possint intelligi consona ex Guigone num. 438 recitata verba, quibus hic fidei omnino probatæ scriptor, quandonam S. Bruno ad S. Hugonem Gratianopolitanum episcopum accesserit, Cartusieque eremum petierit, definit seu potius indi-

cat. Cum ex dictis S. Hugo mense Martio anni 1080 Romæ fuerit consecratus episcopus, quid si anno 1081 ad mensem Maium aut Junium jam provento, Casæ-Dei monasterium, uti reipsa fieri potuit, petierit, monachum, contemptis rebus omnibus, induerit, cumque novitium anno circiter, seu novem (neque enim annum integrum hic indicare Guigo videtur) decemve mensibus ibidem egisset, ad episcopatum, jubente summo Pontifice, anno 1082 mense Martio circiter e dicto monasterio fuerit reversus? Ita sane a Guigone necdum duobus post consecrationem expletis annis, Casæ-Dei monachus factus esse, anno ibidem novitius vixisse, ac tandem Gratianopolim, tribus necdum in episcopatu post monasterii reditum, id est, a suo, e Casæ-Dei reditu, completis annis, venientem S. Brunonem anno 1084 excepisse, absque ullo veritatis dispendio dici poterit, uti unusquisque, quantum opinor, qui rem attente perpenderit, facile perspiciet, renque proinde modo jam assignato reipsa gestam esse, concipiatur, aut, si mavis, admittatur, necesse est, ne alioquin, cum e quidem S. Brunonis ad S. Hugonem accessum anno 1084 innectendum, aliunde constet, veritati dissona Guigo scripsisse sit credendus.

469 Ast, inquires, ita Hugo post consecrationem quidem anno dumtaxat uno et duobus circiter mensibus in Casæ-Dei monasterio monachum induerit, post suum vero ex hoc reditum annis dumtaxat duobus totidemque circiter mensibus, antequam ad eum S. Bruno accessit, in episcopatu egerit, videnturque e recitatis Guigonis verbis hæc quidem Necdum duobus expletis annis amplius aliquod temporis spatium, quam anni unius duorumque mensium, illa vero Tribus necdum completis annis, quam duorum annorum totidemque mensium significare. Fateor; res sane, si in sensu magis obvio accipiatur, ita omnino habet; verum, si secundum strictam verborum significationem consideretur, non video, cur Guigo annum quidem unum mensesque duos per annos duos necdum expletos, annos vero duos totidemque circiter menses per annos tres, necdum completos, designatos velle non potuerit. Enimvero, qui annum dumtaxat unum mensesque duos, biennium nondum integrum, itemque qui annos dumtaxat duos totidemque menses, triennium integrum nondum implevit, nec video, a veritate futurum devium, qui annum dumtaxat unum mensesque duos biennii necdum completi nomine, itemque, qui duos tantum annos totidemque menses triennii necdum expleti appellatione designavit. Ut sit, prædicta equidem, de quibus hic, Guigonis verba modo jam assignato accipienda videntur, tum ne, quod absonum nec sat fundatum apparet, sequentia horum tria Post monasterii reditum loco non suo posita cum Columbo dicere cogamur, tum ne pugnare idem Guigo, in quem falsitatis suspicio haud cadit, asserendus sit cum opinione, quæ S. Brunonis ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accessum, secessumque in Cartusie eremum anno 1084 innectit, quamque omni dubio procul veritati esse apprimè consonam, non pauca in medium modo adducenda suadent. A charta donationis Cartusie duco initium.

470 Hæc, quam integram infra ex apographo, a Michaelæ Mörkensio ad Chronologico-diplomaticæ, quam de S. Brunone contexit, Diatribæ calcem adjecto, editurus sum, sub finem sic habet:

E
qua Sancti ad
Hugonem ac-
cessum anno
1084 illigat,
Guigonis ver-
ba consonant,

F
itaque proin-
de re etiam
ipsa cum San-
ctus, uti hic
cariis
Præfata

A Præfata quidem terra, (*Cartusie videlicet*) his terminationibus (*supra nimirum determinatis*) conclusa, a magistro Brunone et ab his, qui cum eo erant, fratribus cœpit inhabitari et construi anno ab Incarnatione Domini MXXXIV; episcopatus vero Domini Hugonis Gratianopolitani episcopi quarto, qui videlicet laudat et corroborat hoc donum, quod fecerunt supra scriptæ personæ, cum omni conventu clericorum suorum et quantum ad se pertinet, quidquid sui juris esse videtur, omnino concedit. Sanctum itaque anno 1084 *Cartusie eremum esse ingressum, ex ipsa, qua fundata hæc fuit, charta habetur perceptum; qui autem, uti in hac innuitur, quartus episcopatus S. Hugonis annus, qui ex dictis jam inde a mense Martio anni 1080 episcopus consecratus fuit, in cursu adhuc, cum Cartusie eremum Sanctus noster primum adit habitareque anno 1084, ad Junium ex dicendis jam provento, cœpit, esse potuerit, infra exponam, quando chartam illam integram, uti me facturum modo monui, huc transcribam. Sancti ad Hugonem Gratianopolitanum accessum atque in Cartusie eremum secessum anno 1084 accidisse, modo hic ulterius probandum. Sanctus, uti infra docebo, ab Urbano II, summo Pontifice, qui illius olim fuerat discipulus, e Cartusia Romam fuit evocatus, Cartusieque eremum, quod, eo abeunte, Landuinus pariter alique, quibuscum in sacram illam solitudinem sese abdidit, discedere ex hac vellent, Signino, Casæ-Dei abbati resignavit, qui postea eandem eidem Landuino aliisque Sancti discipulis, cum ad locum a se desertum, suadente Sancto, redirent, media charta publica restituit; hæc autem anno 1090 data notatur, ut hoc anno Landuinus alique Sancti nostri discipuli, ad Cartusiam, quam, Brunone Romam abeunte, deseruerant, jam redissent.*

argumentis

471 Jam vero cum in quatuor primorum Cartusie Priorum Chronico, summæ utique (adi quæ de hoc § 1 dicta sunt) antiquitatis fideique monumento, Sanctus noster, antequam Romam Pontificis voluntati obsecutus peteret, Cartusiam sex annis rexisse dicatur, hique, si pro completis sint habendi, ab anno 1090, usque ad Junium, quo ex dicendis in eremum illam primum sese abdidit, provento, aut, si pro incompletis, quales ex dicendis vere fuerunt, debeant haberi, ab eodem anno 1090 nondum ad Junium, aut ab anno 1089, ultra Junium jam provento, ordine retrogrado computati, deducant ad annum 1084, fit vel hinc, S. Brunonem hocce anno ad S. Hugonem venisse Cartusiamque adisse, omnino indubitatum. Adhæc in eodem illo Chronico seu potius in Sancti nostri, quod in illo continetur, elogio vitam hanc mortalem cum immortali Bruno commutasse traditur Post egressum Cartusie (videsis num. 7) undecimo plus minus anno; quare cum Sanctus, ut jam dictum, Cartusiam, antequam ex hac a Summo Pontifice accersitus, egrederetur, annis sex rexisset, consecrarium fit, ut annus 1104, quo, uti inter omnes convenit, diem extremum clausit, septimus decimus fuerit ab ejus in illam ingressu, ac proin ut eandem anno 1084 primum fuisset ingressus. Atque id tunc factum, etiam ex Guigonis, quinti Cartusie Prioris, quod apud Labbeum tom. I Bibliothecæ novæ librorum Mss. pag. 659 et seq. ad primorum quatuor Cartusie Priorum Chronicon exstat adjectum, quodque ab auctore, S. Brunoni aut æquali aut certe

subæquali, contextum videtur, elogio conficitur. Etenim in hoc Guigo obisse assertitur, cum ab exordio Cartusienis eremi annus quinquagesimus tertius ageretur; quare, cum Guigo, quem admodum inter omnes convenit, anno 1157 diem extremum clausit, computatque ab hoc anno ordine retrogrado anni quinquaginta et tres ad annum 1084 deducant, consequens est, ut hoc anno Cartusie eremus initium acceperit, seu, quod eodem recidit, ut in hanc tunc primum Sanctus noster fuerit ingressus.

472 Denique, inquit Mabillonius Præfatione in sæculi sexti Benedictini part. II, num. 86) esse id tunc factum, etiam probat sancti Brunonis epitaphium, e veteri codice descriptum in hæc verba:

« Anno milleno, quarto quoque si bene pensas,
» ses,
» Ac octogeno sunt orti Cartusienenses.
» His ortum tribuit excelsus Bruno magister » etc.

Quantæ antiquitatis sit codex, e quo hosce versiculos deprompsit, Mabillonius nusquam edicit, nec alibi id comperire quivi. In confirmationem adduci hic præterea posset Sigeberti Gemblacensis testimonium, et charta, mense Julio anni 1084 ab Hugone Gratianopolitano episcopo, ut Mabillonius loco proxime cit. memorat, in Cartusianorum favorem concessa; verum cum hæc ad manum non sit, verbaque, quæ de S. Brunone Pistorii editio Sigeberto attribuit, supposititia ex dictis num. 298 sint, nec, quæ in editione Miræi occurrunt, characteribus iisdem, quibus, quæ certo Sigeberti sunt, exprimantur, faciendum id non duxi; neque vero ullatenus fuit necesse, cum ex aliis, quæ in medium jam adduxi, certum omnino atque extra omnem controversiam positum videatur, Sanctum nostrum anno 1084 ad Hugonem Gratianopolitanum accessisse, Cartusieque eremum fuisse ingressum.

475 Quod cum ita sit, Guigonis verba, e quibus, id anno 1086 factum, Baronius alique existimaverit, eo modo, quem supra exposui, omnino dubio procul sunt intelligenda, cum præterea Sancti in Cartusiam secessus mense Junio acciderit, uti jam nunc ostendo. Quatuor primorum Cartusie Priorum chronologus, qui quam fidem mereatur, § 1 exposui, apud Labbeum tom. I Bibliothecæ novæ librorum Mss. pag. 659 in Joannis Tusci, quarti Cartusie Prioris, elogio ita prodit memoriæ: Colliguntur ita a primo magistri Brunonis anno usque ad hujus (Joannis Tusci nempe) ultimum anni viginti quinque, qui ante obitum ejus, qui est Nonas Octobris, circa natiuitatem B. Joannis Baptistæ complentur. Tali quippe tempore a magistro Brunone præfata cœpit eremus habitari. Sanctus ergo, uti ex his verbis liquet, in Cartusie eremum primum sese circa lucem, S. Joanni Baptistæ sacram, recepit. Quare, cum sancti Præcursoris Domini festum in vigesimam quartam Junii diem quotannis incidat, nec Sanctus noster ejusque socii, postquam Gratianopolim advenissent, diu apud Sanctum civitatis hujus antistitem, antequam Cartusiam adirent, commorati fuisse videantur, dubitandum non videtur, quin eodem mense Junio, in quem festiva Præcursoris Domini lux incidit, et ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accesserint; et, hoc comitante necessariaque fini, quem intendebant, subministrante, Cartusie eremum

AUCTORE
C. B.diligente probatur, anno
1084

E

F

mense Junio
in Cartusiam
secesserit, ex-
ponenda sunt.

AUCTOR
C. B.

mum adierint novique in ea Ordinis, qui a loco illo, in quo initium accepit, Cartusienis appellatur, fundamenta posuerint. Atque ita modo anno, mense ac ipso etiam propemodum die, quo res, memoratu sane dignissima, acciderit, determinato, proximum est, ut quid deinde Bruno sociique ejus, locum eremiticæ vitæ aptissimum pro voto suo jam nacti, egerint, vitæque rationem, quam ibidem inierint, examinemus.

§ XXVII. Quid Sanctus ejusque socii, Cartusiam jam ingressi, primum egerint, et quem vivendi modum tenuerint.

De S. Brunone ejusque sex sociis, Cartusiam comitante S. Hugone, Gratianopolitano episcopo, jam ingressis, Blomenvenna in Sancti illius Ordinis sui Patriarchæ Vita sic scribit: Ibidem (in Cartusie eremo) in parte superiori montis loco, qui nunc dicitur ad beatam Mariam de Casalibus, ædificare cœperunt ecclesiam, necnon et parvas cellulas, juxta fontem quemdam, qui usque in hodiernum diem vocatur Fons Sancti Brunonis, haud procul ab ea distantes, a se invicem distinctas et aliquantulum separatas, ne alter alterius solitudinem impediret. In his bini et bini per singulas habitantes cellulas, more antiquorum Aegyptiorum monachorum silentio, lectioni, orationi, puritati cordis contemplationique studebant, ac deinde etiam operi manuum, maxime in conscribendis libris, insistebant. Ita laudatus Sancti nostri biographus, a quo Puteanus in contexta a se S. Brunonis Vita haud multum abludivit. Et sane verissima esse, quæ verbis hisce memorat Blomenvenna, argumento esse possunt, quæ Guibertus de Novigento lib. 1 de vita sua cap. 11, Petrus Venerabilis lib. 11 de Miraculis, cap. 28, et Guigo, quintus Cartusie Prior, in Vita S. Hugonis Gratianopolitani episcopi, num. 12 memorie produnt vel de S. Brunone ejusque sociis in Cartusia jam degentibus vel de Cartusianorum institutis. Singulorum verba, quæ huc potissimum facere possunt, lubet transcribere. Ab iis, quæ Guigo suppeditat, duco initium.

quas bini et bini tunc inhabitabant.

475 Loco itaque jam cit. de S. Hugone, in Cartusie eremo cum Sancto nostro ejusque sociis commorante, sic habet: Licet vero et prius (cum scilicet nondum Cartusiam cum Brunone adisset) divini amoris totus arderet incendiis, non aliter tamen ad disciplinæ cœlestis exercitia eorum (S. Brunonis ejusque sociorum) exemplis et familiaritate inferbuit, quam si flammanti quis facit plures circumponat alias ardentis. Erat cum eis non ut dominus aut episcopus, sed ut socius et frater humillimus, et ad cunctorum, quantum in ipso erat, obsequia paratissimus, adeo ut vir venerabilis Guillelmus, Prior tunc S. Laurentii, postea S. Theofredi abbas, magistro Brunoni etiam ipse religiosa devotione non mediocriter alligatus, B. Hugonis contubernalis (bini quippe tunc per singulas inhabitabant cellas) apud ma-

gistrum Brunonem non leviter conquereretur, D quod pene omnia, ad humilitatem spectantia, intra cellam sibi præriperet officia, et episcopus non secum saltem ut socius, sed potius conversaretur ut famulus: non licere sibi, tristes asserens, ex servilibus operibus quidquam attingere, quæ juxta morem debebant per vices efficere, eo sibi cuncta præripiante. Hæc Guigo; ex quibus compertum habetur, primo quidem cellulas a S. Brunone ejusque sociis, Cartusie eremum primum ingressis, fuisse exstructas; secundo non singulos in singulis cellis monachos, ut postea factum esse, quæ de Cartusianorum institutis a Guiberto et Petro Venerabili locis supra cit. traduntur, manifestum efficiunt, sed in una eademque cella binos et binos, ut Blomenvenna verbis proxime recitatis docet, tunc fuisse commoratos; tertio duos quosque, qui eandem cellam incolerent, alternis vicibus ministeria domestica debuisse obire. Accipe modo, quæ huc spectant, Guiberti verba.

476 Ecclesia, inquit loco cit., ibi (in Cartusie eremo) est non longe a crepidine montis, paulo sinuatum devexum habens, in qua tredecim sunt monachi; claustrum quidem satis idoneum pro cœnobiali consuetudine habentes, sed non claustraliter, ut ceteri cohabitantes. Habent quippe singuli cellulas per gyrum claustri proprias, in quibus operantur, dormiunt ac vescuntur. Ita ille, qui cum anno, ut num. 170 docui, 1124 circiter e vivis abiit, ecclesieque, quam ætate sua in montis crepidine exstructam Cartusie eremus fuit complexa, mentionem faciat, ecclesiam, a Blomenvenna memoratam, utpote ab hac verosimillime non diversam, a Sancto nostro ejusque sociis jam tum, cum Cartusiam primum essent ingressi, fuisse exstructam, verosimilimum, ne dicam indubium, apparet. Et vero quin Sanctus ejusque socii id tunc fecerint, dubitare non sinit eximius plane eorum in Deum amor, quo verosimillime factum fuerit, ut Cartusiam jam ingressi nihil haberint antiquius, quam sacratam unice cultui ejus domum seu ecclesiam aut saltem sacellum exstruere. Adhæc, ut ad Petri Venerabilis verba, huc potissimum spectantia, jam veniam, sequentia hæc de Cartusianis, suo tempore seu sæculo duodecimo, quo, ad annum usque secundum supra vigesimum protracto, abbatibus munere apud Cluniacenses fungi cepit, Cartusie eremum incolentibus, lib. 11 de Miraculis, cap. 28 suppeditat: More antiquo Aegyptiorum monachorum singulares cellas (S. Bruno ejusque socii, Cartusiam primum ingressi, bini et bini, ut jam dictum, per singulas cellas, quod forte hæc monachorum numerum non æquarent, incolere) perpetuo inhabitabant; ubi silentio, lectioni atque operi manuum, maxime in scribendis libris, irrequieti insistunt. In eisdem cellis debitam regularium horarum, hoc est, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Completorium signo ecclesie communiti Deo persolvunt. Ad Vesperas et Matutinas in ecclesia cuncti conveniunt.

477 Cum ergo Petri Venerabilis ætate Cartusie eremi incolæ statis temporibus, uti ex his Petri verbis intelligitur, ad Matutinas et Vesperas convenire essent soliti, hique vitam suam ad normam, quam S. Bruno ejusque socii moribus suis expresserant, omni dubio procul ezeegerint, ambigendum non est, quin et Sanctus ejusque socii ad Matutinas et Vesperas convenire pariter soluerint;